

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 27. jūlijā
(OR. en)

11072/21

ECOFIN 777
RELEX 697
FIN 645

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 26. jūlijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2021) 416 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI PAR EIB ĀRĒJO DARBĪBU AR ES BUDŽETA GARANTIJU 2019. GADĀ

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2021) 416 *final*.

Pielikumā: COM(2021) 416 *final*

Briselē, 26.7.2021.
COM(2021) 416 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
PAR EIB ĀRĒJO DARBĪBU AR ES BUDŽETA GARANTIJU 2019. GADĀ**

1. IEVADS

Eiropas Investīciju bankai (EIB) piešķirtās ārējo aizdevumu pilnvaras (ĀAP) ir svarīgs instruments, ar kuru Eiropas Savienība (ES) atbalsta ieguldījumus partnervalstīs. Šā instrumenta pamatā ir garantija no ES budžeta resursiem, lai EIB spētu palielināt tādus savus aizdevumus ārpus ES, ar kuriem tiek atbalstīta ES politika. ES garantija attiecas uz definētiem gadījumiem, kad aizņēmēji neatmaksā no EIB saņemto finansējumu. Tādējādi ES garantija palielina EIB spēju uzņemt ieguldījumu risku.

ĀAP juridiskais pamats ir Lēmums Nr. 466/2014/ES ("Lēmums par ĀAP")¹, kurā jaunākie grozījumi izdarīti 2018. gadā². Ja EIB pieprasa ES garantiju, maksājumi tiek veikti no Garantiju fonda ārējai darbībai³.

ĀAP atbalsta EIB darbību pirmspievienotās valstīs, austrumu un dienvidu kaimiņreģiona valstīs, partnervalstīs, Āzijā, Latīņamerikā un Dienvidāfrikā, un kopā atbalstu ir tiesīgas saņemt 64 valstis. Pašreizējā ĀAP periodā (2014–2020) no ES budžeta tiek garantēta EIB finansēšanas darījumu summa līdz 32,3 miljardiem EUR, sedzot pirmos 65 % no zaudējumiem, kuri var rasties garantētajā portfelī. Lēmumā par ĀAP ir noteikts garantijas maksimālais apjoms dažādiem ģeogrāfiskajiem reģioniem un apakšreģioniem.

Šajā gada ziņojumā ir sniegts pamata pārskats par tām EIB darbībām 2019. gadā, kas veiktas saskaņā ar ES garantiju⁴. Lai sniegtu pilnīgāku priekšstatu par EIB darījumiem minētajos reģionos, uz kuriem attiecas ĀAP, šajā ziņojumā ir ietverts arī kopsavilkums par EIB darījumiem, kas veikti, neizmantojot ES garantiju (t. i., uzņemoties pašu risku)⁵. Turklāt Komisija 2019. gadā publicēja visaptverošu novērtējumu par EIB ārējo aizdevumu pilnvaru īstenošanu laikposmā no 2014. gada vidus līdz 2018. gada beigām⁶.

2. GALVENIE REZULTĀTI

Reģionos, uz kuriem attiecas ārējo aizdevumu pilnvaras, EIB 2019. gadā parakstīja finansēšanas darījumus par kopējo summu 6,3 miljardi EUR. No minētās kopsummas ĀAP attiecas uz EIB darījumiem par vairāk nekā 4,9 miljardiem EUR (t. i., tos sedz ES garantija),

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 466/2014/ES (2014. gada 16. aprīlis), ar ko Eiropas Investīciju bankai piešķir ES garantiju attiecībā uz zaudējumiem no finansēšanas darījumiem, ar kuriem atbalsta ieguldījumu projektus ārpus Savienības (OV L 135, 8.5.2014., 1. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes grozījumu Lēmums (ES) 2018/412 (2018. gada 14. marts) (OV L 76, 19.3.2018., 30. lpp.).

³ Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 480/2009 (2009. gada 25. maijs), ar ko izveido Garantiju fondu ārējai darbībai (Kodificēta versija) (OV L 145, 10.6.2009., 10. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/409 (2018. gada 14. marts).

⁴ Šis ziņojums ir sagatavots saskaņā ar Lēmuma par ĀAP 11. pantā noteiktajām prasībām.

⁵ Pašlaik EIB ir četri pašu riska mehānismi ĀAP reģionos, proti, pirmspievienotās mehānisms (*PAF*), kaimiņreģiona valstu finansēšanas mehānisms (*NFF*), mehānisms, kas attiecas uz rīcību vides un klimata politikas jomā (*CAEF*), kā arī stratēģisko projektu mehānisms (*SPF*). Divi pēdējie minētie mehānismi attiecas ne vien uz ĀAP reģioniem, bet arī uz Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm un ES dalībvalstu aizjūras zemēm un teritorijām.

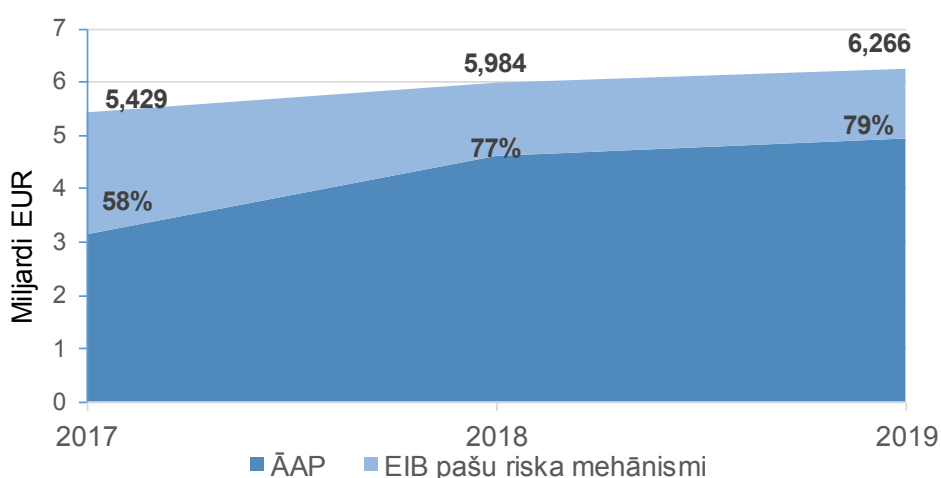
⁶ SWD(2019) 333 final un saistītie dokumenti, pieejami vietnē https://ec.europa.eu/info/commission-staff-evaluation-european-investment-banks-external-lending-mandate-2014-18_en.

proti, tas attiecas uz 56 finansēšanas līgumiem. Pārējie darījumi tiek finansēti no EIB pašu riska mehānismiem.

Salīdzinājumā ar 2018. gadu, kad saskaņā ar ĀAP parakstīto darījumu apjoms bija 4,6 miljardi EUR, 2019. gadā to apjoms bija aptuveni par 7 % lielāks. Savukārt EIB pašu riska darījumi ārējo aizdevumu pilnvaru valstīs samazinājās gandrīz par 2 %, proti, līdz 1,36 miljardiem EUR 2019. gadā.

Šā ziņojuma 1. diagrammā ir attēlotas saskaņā ar ĀAP un no EIB pašu riska mehānismiem izsniegto aizdevumu apjoma izmaiņas 2017.–2019. gadā (parakstītais apjoms, atskaitot atceltos darījumus). Visā šajā laikposmā šajos reģionos ES garantija bija attiecināta vidēji uz 72 % no EIB finansējuma⁷.

1. diagramma. ĀAP reģionos izsniegto EIB aizdevumu apjoma izmaiņas pa gadiem

Saskaņā ar Lēmumu par ĀAP ES garantijas būtība atšķiras atkarībā no konkrētā EIB finansēšanas darījuma:

- *vispārējā garantija*, kas attiecas uz kredītrisku, tiek nodrošināta finansēšanas darījumiem ar publiskā sektora darījumu partneriem (parasti infrastruktūras attīstībai), kā arī EIB aizdevumiem bankām vai uzņēmumiem, kuri izmanto valsts garantiju⁸. ES vispārējā garantija bija attiecināta uz 4,3 miljardiem EUR jeb gandrīz 87 % no finansēšanas darījumiem, kas parakstīti saskaņā ar ĀAP 2019. gadā;
- *politiskā riska garantija* ar ierobežotāku segumu tiek nodrošināta citiem privātā sektora darījumiem⁹. 2019. gadā tā aptvēra finansēšanas darījumus, kuru apjoms bija 617 miljoni EUR.

⁷ Atšķirības no apjomiem, kas publicēti iepriekšējos ziņojumos, ir radušās līgumu atcelšanas dēļ.

⁸ ES vispārējā garantija ļauj EIB piešķirt atbrīvojumu no riska prēmijas, kas tai citādi būtu jāiekļauj savā procentu likmē. Tādējādi partnervalstis vai to iestādes/uzņēmumi var aizņemties no EIB ar ievērojami zemākām izmaksām. Sīkāku analīzi sk. SWD(2019) 333 (minēts 6. zemspvītras piezīmē), 10., 11., 21. un 33.–37. lpp.

⁹ Politiskā riska garantija attiecas uz maksājumu neveikšanu šādu iemeslu dēļ: valūtas nepārvešana, īpašuma ekspropriācija, karš vai pilsoņu nemieri vai tiesiskuma neievērošana, pārkāpjot līgumu. Tā nesamazina EIB riska cenas.

Kopējais izmaksu līmenis saskaņā ar ĀAP 2014.–2020. gadam sasniedza 36 % no parakstīto līgumu neto summas 2019. gada beigās (8,0 miljardi EUR), un tas ir pieaugums salīdzinājumā ar 33 % 2018. gadā. It īpaši infrastruktūras projektu gadījumā EIB finansējuma izmaksas tiek veiktas pakāpeniski un vairākos gados¹⁰.

3. FINANSĒŠANAS DARĪJUMI

3.1. PĀRSKATS PAR JAUNAJIEM EIB FINANSĒŠANAS DARĪJUMIEM PĒC TO MĒRĶA

Katrs darījums saskaņā ar ĀAP veicina to, lai tiktu sasniegts kāds no diviem “vertikālajiem” mērķiem: a) vietējā privātā sektora attīstība vai b) sociālās un ekonomiskās infrastruktūras attīstība. Turklāt tie paši darījumi var arī (daļēji vai pilnībā) veicināt “horizontālo” mērķu sasniegšanu — attiecībā uz rīcību klimata jomā, reģionālo integrāciju un bēgļu, migrantu, uzņēmējkopienu, tranzīta kopienu un izcelsmes kopienu ekonomikas noturību ilgtermiņā¹¹.

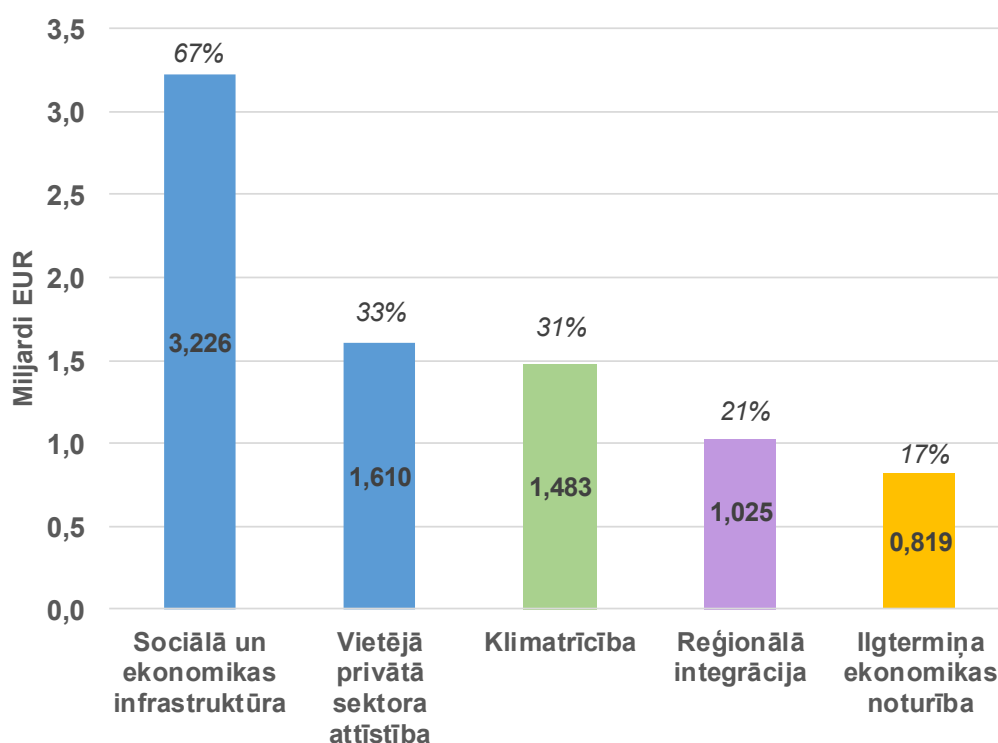
Kā minēts iepriekš, kopējais EIB ieguldījumu apjoms, kas parakstīts saskaņā ar ĀAP 2019. gadā, bija 4,9 miljardi EUR. Paredzams, ka 67 % veicinās sociālās un ekonomiskās infrastruktūras attīstību. Ar atlikušajiem 33 % no šiem ieguldījumiem ir plānots atbalstīt vietējā privātā sektora attīstību, galvenokārt uzlabojot mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) piekļuvi finansējumam.

No visa darījumu apjoma, kas parakstīts saskaņā ar ĀAP 2019. gadā, 31 % ir paredzēts klimatrīcības mērķim, 21 % — reģionālās integrācijas atbalstam, bet 17 % — ilgtermiņa ekonomikas noturībai (sk. 2. diagrammu).

¹⁰ Stāku analīzi attiecībā uz izmaksām sk. nesenajā Komisijas dienestu novērtējumā, SWD(2019) 333, 28.–30. lpp.

¹¹ Lēmuma par ĀAP 3. pants.

2. diagramma. Ieguldījums ĀAP mērķu sasniegšanā 2019. gadā (miljardos EUR)

Piezīme. Viens projekts var sniegt ieguldījumu vairāku ĀAP mērķu sasniegšanā. Klimatrīcības, reģionālās integrācijas un ilgtermiņa ekonomikas noturības mērķi ir transversāli (horizontāli) mērķi, kas attiecas uz visiem projektiem un tādējādi pārklājas ar pārējiem diviem mērķiem. Kopējo parakstīto līgumu apjomu gadā iegūst, saskaitot parakstīto līgumu apjomu vietējā privātā sektora attīstības jomā un ekonomikas un sociālās infrastruktūras jomā.

Vietējā privātā sektora attīstība, jo īpaši atbalsts MVU

To EIB 2019. gadā ĀAP reģionos parakstīto darījumu apjoms, kas sniedz atbalstu vietējā privātā sektora attīstībai, ir 1,8 miljardi EUR, no kuriem 1,6 miljardi EUR tika piešķirti saskaņā ar ĀAP. Galvenais izmantotais aizdevumu instruments bija kredītlīnijas tālākai aizdošanai MVU un uzņēmumiem ar vidēji lielu kapitālu — 1,51 miljards EUR tika parakstīts līgumos par deviņām kredītlīnijām vietējiem finanšu starpniekiem, lai tie varētu labāk apmierināt šā tirgus segmenta finanšu vajadzības. 2019. gadā tika atbalstīti arī pieci jauni mikrofinansēšanas projekti¹² un četri tiešie aizdevumi uzņēmumiem.

Pašu kapitāla finansējumam ir mazāks apjoms, un tas pēc būtības ir riskantāks. 2019. gadā astoņiem jauniem kapitāla fondiem tika parakstīti 94 miljoni EUR. Divu fondu mērķis bija atbalstīt uzņēmumus ar lielu izaugsmes potenciālu un vietējā privātā sektora attīstību dienvidu kaimiņreģionā, savukārt pārējie seši ir starpreģionāli fondī, kas galvenokārt pievēršas atjaunojamajiem energoresursiem un citām zaļajām investīcijām.

Sociālās un ekonomikas infrastruktūras attīstība

¹² Libānā, Tunisijā, Rietumkrastā un Gazas joslā, Gruzijā un Kazahstānā.

To finansēšanas darījumu apjoms, kuri veicina sociālās un ekonomiskās infrastruktūras attīstīšanu ĀAP reģionos, bija 4,4 miljardi EUR no EIB parakstītā apjoma 2019. gadā, un no tā 3,2 miljardi EUR tika nodrošināti saskaņā ar ES garantiju. Galvenās aptvertās nozares bija enerģētika, transports un ūdensapgāde / kanalizācija. Transporta projekti arī togad bija uzmanības centrā — šie 12 projekti pēc apjoma bija mazliet vairāk nekā 50 % no visiem parakstītajiem. Daži bija pievērsti ilgtspējīga transporta jomai (piemēram, pilsētas metro projekti Punē un Bhopālā (Indija) un Kairā (Ēģipte)), bet citos mērķis bija savienojamība un reģionālā integrācija kaimiņreģiona valstīs un Rietumbalkānos.

Pārējās galvenās pārstāvētās nozares ir enerģētika un ūdensapgāde, sanitārija un cietie atkritumi. Projekti enerģētikas nozarē bija vērsti uz ilgtspējības veicināšanu nozarē, galvenokārt izmantojot maza mēroga atjaunojamo energoresursu projektus (t. i., izmantojot programmas aizdevumus un dalību sešos fondos). Attiecībā uz ūdens un atkritumu apsaimniekošanu galvenā uzmanība tika pievērsta notekūdeņu apsaimniekošanas uzlabošanai Rietumbalkānos un dienvidu kaimiņreģionā. Turklāt vienā no finansētajiem projektiem mērķis bija uzlabot cieto atkritumu apsaimniekošanu Moldovā.

Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām

Ar 2019. gadā ĀAP reģionos parakstītajiem aizdevuma līgumiem par kopējo summu 2,7 miljardi EUR tiek atbalstīta klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, un no tiem gandrīz 1,5 miljardi EUR ir nodrošināti saskaņā ar ES garantiju¹³. 2019. gada beigās to aizdevumu kopējais īpatsvars, kuri pašreizējā ĀAP periodā attiecas uz klimatrīcību, bija vairāk nekā 35 % no parakstīto līgumu neto summas¹⁴, pārsniedzot 25 % minimālo mērķvērtību, kas noteikta Lēmumā par ĀAP, un atbilda mērķim līdz 2020. gadam panākt vismaz 35 % no visiem EIB finansēšanas darījumiem jaunietekmes ekonomikās un jaunattīstības valstīs, kas neietilpst Eiropas Savienībā.

Lielāko ieguldījumu ar klimatrīcības mērķa sasniegšanā nodrošināja zemāku oglekļa dioksīda emisiju transports un ieguldījumi atjaunojamo energoresursu enerģijā. Attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām bija piešķirti 8 % no EIB ar klimatu saistītā finansējuma ĀAP reģionos. 2019. gadā EIB pieņēma jaunu aizdevumu politiku enerģētikas jomā. Tā rezultātā EIB ārpus Eiropas Savienības atbalstīs mazoglekļa, efektīvu un uzticamu energosistēmu izstrādi, kas uzlabo piekļuvi mūsdienīgai un cenas ziņā pieejamai enerģijai. Turklāt saskaņā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ar kuriem ir plānots līdz 2030. gadam divkārtot energoefektivitātes uzlabošanas globālo tempu, ārpus Eiropas Savienības EIB piemēros tādu pašu principu kā Eiropas Savienībā. Īstenojot savu apņemšanos attiecībā uz iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi, EIB turpinās atbalstīt projektus enerģētikas jomā, kas palīdz sasniegt mērķus ANO Ilgtspējīgas attīstības programmai 2030. gadam.

Reģionālā integrācija

EIB parakstītie līgumi reģionālās integrācijas mērķim ĀAP reģionos 2019. gadā bija 1,1 miljards EUR, no kuriem 1,0 miljards EUR bija nodrošināts saskaņā ar ES garantiju.

¹³ Daudzos gadījumos ar klimata pārmaiņām saistītā mērķa sasniegšanu veicina tikai kāda daļa no projekta, tādējādi tikai par daļu no šā projekta aizdevuma kopsummas tiek ziņots kā par tādu, kas veicina šā mērķa sasniegšanu.

¹⁴ 2019. gadā šis rādītājs bija 31 %.

Darbu austrumu kaimiņreģionā turpināja ar apjomīgiem ceļu infrastruktūras savienošanas projektiem Ukrainā un Gruzijā, taču reģionālo integrāciju atbalstīja arī citi ceļu infrastruktūras projekti Serbijā un Marokā. Rietumbalkānos reģionālo integrāciju atbalstīja ar Melnkalnes izglītības programmu, novēršot nepietiekamus ieguldījumus un sliktu resursu sadali izglītības nozarē, uzlabojot izglītības kvalitāti attālos reģionos un saskaņojot standartus, kas tādējādi veicināja reģionālo ekonomisko izaugsmi un sociālo kohēziju. Turklāt gaidāms, ka Serbijā partnerība vietējai attīstībai uzlabos pašvaldības infrastruktūras un pakalpojumu kvalitāti dažos nabadzīgākajos valsts apgabalos, atbalstot saskaņošanu ar ES standartiem un tādējādi palīdzot valstij izpildīt pievienošanās kritērijus.

Ekonomikas noturības iniciatīva

Sadarbībā ar Eiropas Komisiju, atbildot uz Eiropadomes pieprasījumu pēc īpašas iniciatīvas, kuras mērķis būtu ātri mobilizēt papildu finansējumu Vidusjūras reģiona un Rietumbalkānu reģiona izaugsmes, vitāli svarīgas infrastruktūras un sociālās kohēzijas atbalstam, 2016. gadā tika aizsākta ekonomikas noturības iniciatīva kā ieguldījums Eiropas reakcijā uz migrācijas un bēgļu problēmu.¹⁵ Ekonomikas noturības iniciatīva ietilpst Eiropas kopīgajā reakcijā uz migrācijas un bēgļu krīzi, un tā pievērš īpašu uzmanību migrācijas ilgtermiņa cēloņu novēršanai un triecienu un krīžu ilgtermiņa seku mazināšanai. Tāpēc viena no galvenajām prioritātēm ir nodrošināt ciešu koordināciju un papildināmību ar citām ES iniciatīvām. 2018. gadā veiktā ĀAP vidusposma pārskata kontekstā Lēmumā par ĀAP tika iekļauts papildu mērķis — ilgtermiņa ekonomikas noturība. Turklāt bija paredzēti līdzekļi 1,4 miljardu EUR apmērā publiskā sektora ieguldījumiem, kas veicina noturības mērķa sasniegšanu, un tika izveidotas īpašas “ekonomikas noturības iniciatīvas privātās pilnvaras” 2,3 miljardu EUR apmērā, lai nodrošinātu privātā sektora ieguldījumus, ar kuriem tiek atbalstīta ilgtermiņa ekonomikas noturība. Ekonomikas noturības iniciatīvas privātās pilnvaras nodrošina EIB vispārējās garantijas segumu, ļaujot īstenot augstāka riska finanšu darījumus.¹⁶

2019. gada beigās EIB bija apstiprinājusi darījumus, kas atbilst ekonomikas noturības iniciatīvas mērķiem, kopsummā par 5,6 miljardiem EUR, no kuriem darījumi 819 miljonu EUR apmērā tika parakstīti 2019. gadā. Aptuveni puse no šā apjoma bija kredītlīnijas (galvenokārt aizdevumiem MVU), aptuveni 15 % bija paredzēti ieguldījumiem ūdensapgādes vai kanalizācijas jomā un aptuveni 11 % — ieguldījumiem transporta jomā. Vairāk nekā divas trešdaļas parakstītā finansējuma ir paredzētas privātajam sektoram, nodrošinot lielāku ekonomikas noturību, jo īpaši attiecībā uz MVU. Vairums atlikušā parakstītā finansējuma ir paredzēts infrastruktūrai, kas gan bēgļiem, gan uzņēmējkopienām nodrošina pamatpakalpojumus, piemēram, piekļuvi tīram ūdenim un kanalizācijai, atkritumu apsaimniekošanu, elektrību, izglītību, veselības aprūpi, vietējo transportu un komunālos pakalpojumus.

3.2. PĀRSKATS PAR EIB FINANSĒJUMU PĒC REĢIONA UN NOZARES

1. tabulā ir sniegts pārskats par EIB 2019. gada finansējuma apjomu reģionos, uz kuriem attiecas ĀAP, tostarp reģioniem, kam piešķirts finansējums ar ES garantiju, un reģioniem, kam finansējums piešķirts no pašu riska mehānismiem.

¹⁵ <https://www.eib.org/en/projects/initiatives/resilience-initiative/index.htm>

¹⁶ EIB atlīdzina ES par budžeta garantiju saskaņā ar ekonomikas noturības iniciatīvas privātajām pilnvarām, nododot ES ar risku saistītos ieņēmumus no šiem darījumiem.

1. tabula. 2019. gadā parakstītie EIB finansēšanas darījumi ĀAP reģionos (no kuriem atskaitīti atceltie darījumi)

Reģions (miljonos EUR)	Darījumi ar ES garantiju			EIB pašu riskā mehānis mi vai trešo	Kopā
	Vispārējā garantija	Politiskā riskā garantija	Kopā ĀAP		
Pirmspievienošanās valstis	390	50	440	60	500
Dienviņu kaimiņreģions	2.203	25	2.228	75	2.303
Austrumeiropa, Dienvīdkaukāzs un Krievija	1096	180	1276	19	1295
Āzija (izņemot Vidusāziju)	205		205	1007	1212
Vidusāzija	30	12	42	15	57
Latīņamerika	380	250	630	187	817
Dienvīdāfrika		100	100		100
Kopā	4.304	617	4.922	1.364	6.285

2019. gadā ĀAP reģionos tika parakstīti darījumi 6,3 miljardu EUR apmērā no darījumu apjoma ārpus ES — 7,7 miljardiem EUR (tostarp arī ĀKK valstīs, aizjūras zemēs un teritorijās, kā arī EBTA valstīs). Darījumus aptuveni 4,1 miljarda EUR apmērā parakstīja pirmspievienošanās valstīs, kaimiņreģionos un partnervalstīs (gan dienviņu, gan austrumu kaimiņreģionā). Savukārt 2,2 miljardi EUR tika parakstīti Āzijā, Vidusāzijā, Latīņamerikā un Dienvīdāfrikā.

Salīdzinājumā ar 2018. gadu kopējais EIB finansējuma apjoms ĀAP reģionos 2019. gadā palielinājās par 4,7 %, galvenokārt pateicoties lielākam darījumu apjomam Austrumeiropā, Dienvīdkaukāzā, Krievijas apakšreģionā un Vidusjūras apakšreģionā.

2. tabula. Neto parakstītie līgumi gadā un kopējie neto parakstītie līgumi salīdzinājumā ar ĀAP garantijas maksimālo apjomu 2014.–2020. gadā (Lēmums 466/2014/ES, kas grozīts ar Lēmumu (ES) 2018/412)

Parakstīto līgumu neto summas, milj. EUR							2014.(2. puse)	Izmantošanas rādītājs
	2014. (2. puse)	2015	2016	2017	2018	2019	–2019.	
Pirmspievienotās valstis	200	906	566	170	1.142	241	3.224	44%
Dienviņu kaimiņreģions Austrumeiropa,	369	726	1.299	1.168	1.367	1.609	6.537	64%
Dienvidkaukāzs un Krievija	975	1.401	1.472	657	632	1.276	6.413	96%
Āzija (izņemot Vidusāziju)	45	433	45	118	205	205	1.051	90%
Vidusāzija	70	70	20	22		42	224	100%
Latīņamerika	219	468	319	362	347	630	2.346	87%
Dienvīdāfrika		150		50	70	100	370	80%
Ekonomikas noturības iniciatīvas publiskās pilnvaras					522	679	1.201	86%
Ekonomikas noturības iniciatīvas privātās pilnvaras				612	325	140	1.076	47%
Kopā	1.878	4.154	3.720	3.159	4.610	4.922	22.442	69%

* *Ekonomikas noturības iniciatīvas privātās pilnvaras attiecas uz Rietumbalkāniem un Vidusjūras reģionu.*

2019. gada beigās kopējais saskaņā ar ĀAP parakstīto līgumu apjoms, atskaitot atceltos darījumus, 2014.–2019. gadā sasniedza aptuveni 22,4 miljardus EUR. Kopējais ĀAP izmantošanas rādītājs attiecībā uz neto parakstītajiem līgumiem bija 69 % no kopējā garantijas maksimālā apjoma.

Mazākais ES garantijas izmantojuma līmenis ir pirmspievienotās reģionā. Tas galvenokārt ir skaidrojams ar EIB darījumu apjoma samazināšanos Turcijā, ņemot vērā politiskās un ekonomikas situācijas attīstību kopš 2016. gada. Zemāku izmantojuma līmeni par vidējo var novērot arī dienviņu kaimiņreģionā, kur vispārējā darījumu vide, kā uzskata EIB, joprojām ir problemātiska daļēji politiskās nestabilitātes, pieaugošā valsts parāda un fiskālās telpas samazināšanās dēļ dažās reģiona valstīs. Kā sarežģītu faktoru EIB min arī vājas virzītāju spējas un kapacitāti.

Augstākais izmantojuma līmenis (vismaz parakstīto līgumu ziņā) ir reģistrēts gan Vidusāzijā, gan arī austrumu kaimiņreģionā.

3. tabula. 2019. gadā parakstīto EIB finansēšanas darījumu sadalījums pa nozarēm ĀAP reģionos atbilstīgi ES garantijai

Nozare/reģions (miljonos EUR)	Pirmspievienotās valstis	Dienviņu kaimiņreģions	Austrumeiropa, Dienvidkaukāzs un	Āzija	Vidusāzija	Latīņamerika	Dienvīdāfrika	Kopā	Īpatsvars kopējā
Transports	100	576	814	152				1.642	33%
Kredītlīnijas	50	1000	196		12	135	100	1.493	30%
Ūdensapgāde, kanalizācija	194	382	66	54		145		841	17%
Enerģētika		217	84		30	350		681	14%
Rūpniecība	50	22	38					110	2%
Lauksaimniecība, zivsaimniecība, mežsaimniecība		25	26					51	1%
Pilsētvides attīstība	17	6	27					50	1%
Cietie atkritumi			25					25	0,5%
Izglītība	18							18	0,4%
Saliktā infrastruktūra	11							11	0,2%
Kopā	440	2.228	1.276	205	42	630	100	4.922	100%

Īpaši aplūkojot ekonomikas noturības iniciatīvas privātās pilnvaras, secināms, ka EIB izmantojuma līmenis (pamatojoties uz neto parakstītajiem līgumiem) 2019. gada beigās sasniedza 47 %.

Attiecībā uz ĀAP darījumu sadalījumu pa nozarēm 2019. gadā pirmajā vietā ir transporta nozare, kas pārstāv 33 % no visiem parakstītajiem līgumiem. Lielākā daļa ĀAP darījumu ir infrastruktūras ieguldījumi galvenokārt transporta, enerģētikas un ūdensapgādes/kanalizācijas nozarē.

3.3. EIB DARĪJUMU IETEKME UN PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

2019. gada 13. septembra novērtējumā¹⁷ Komisija veica visaptverošu analīzi par EIB ārējo aizdevumu pilnvaru ietekmi un pievienoto vērtību. Turpmākajos punktos atspoguļots EIB pašnovērtējums par savu darījumu ietekmi, kas veikts saskaņā ar EIB rezultātu novērtēšanas rīku.

EIB novērtē savu finanšu darījumu paredzamos rezultātus un ietekmi, izmantojot rezultātu novērtēšanas sistēmu (RNS), kas ieviesta 2012. gadā. Novērtējuma posmā tiek apzināti rezultātu rādītāji ar pamatrādītājiem un mērķiem, kas prognozē gaidāmos rezultātus ekonomikas, sociālajā un vides jomā. Sasniegumus attiecībā uz šiem snieguma kritērijiem uzrauga visā projekta laikā, un par tiem ziņo dažādos posmos: tad, kad projekts ir pabeigts, un trīs gadus pēc tam, kad projekts ir pabeigts (“pēc pabeigšanas”), attiecībā uz tiešajiem darījumiem; ieguldījumu perioda beigās un privātā kapitāla fondu darbības beigās; posmā, kad beidzas kredītlīniju piešķiršanas periods. Vairums EIB darījumu saskaņā ar ĀAP attiecas uz infrastruktūras ieguldījumu finansēšanu, kuru pabeigšanai parasti ir nepieciešami vairāki gadi. Tāpēc dati par faktiskajiem rezultātiem un ietekmi, kas panākta ar ES budžeta garantijas atbalstu, parasti kļūst pieejami ar ievērojamu laika starpību.

Rezultātu novērtēšanas sistēmas kontekstā EIB vērtē projektus atbilstīgi trim “pīlāriem”:

- i. 1. pīlārā vērtē gaidāmo ieguldījumu ES un partnervalstu prioritāšu īstenošanā un atbilstību EIB pilnvaru mērķiem. Tas palīdz izprast EIB intervences loģiku, ņemot vērā projekta gaidāmo *ietekmi*;
- ii. 2. pīlārā vērtē darījuma kvalitāti un pamatotību, pamatojoties uz gaidāmajiem *iznākumiem un rezultātiem*;
- iii. 3. pīlārā vērtē EIB gaidāmo finanšu un nefinanšu ieguldījumu (pievienoto vērtību) attiecīgajā projektā salīdzinājumā ar tirgus alternatīvu. Tas palīdz novērtēt intervences loģiku *investīciju* līmenī, kuras EIB veica attiecīgajā projektā.

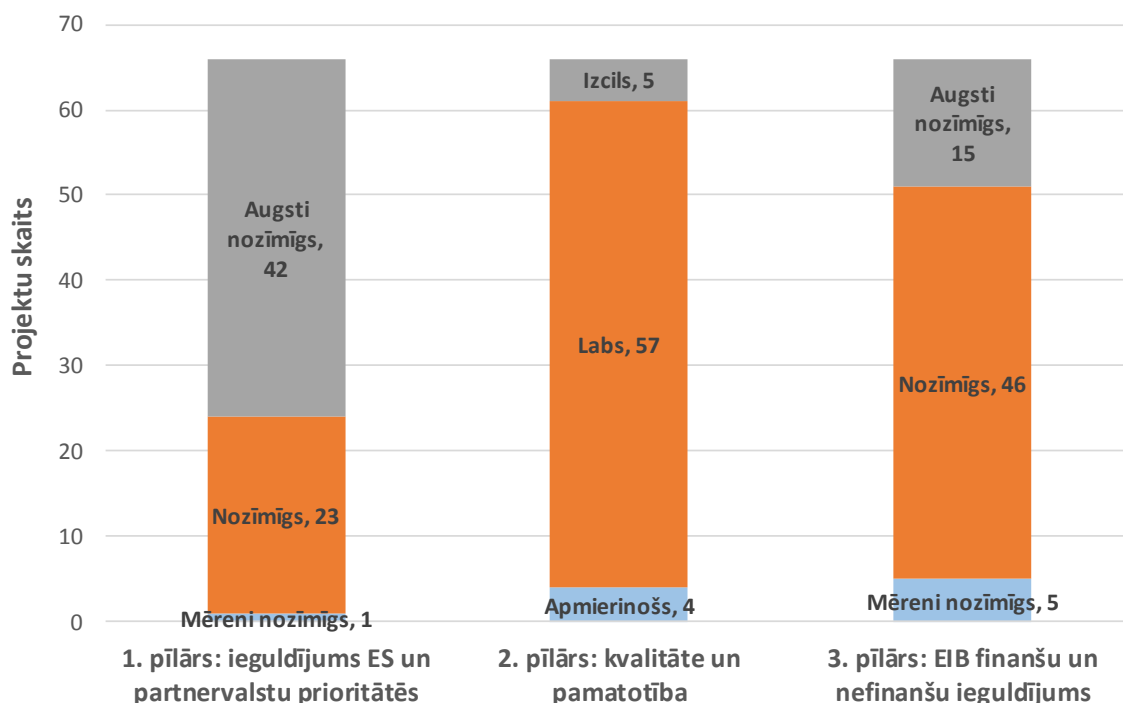
Saskaņā ar ĀAP un EIB pašu riska mehānismiem EIB 2019. gadā parakstīja pirmo finansēšanas līgumu par 66 projektiem. EIB piešķīra 65 no šiem 66 jaunajiem projektiem RNS 1. pīlārā vismaz vērtējumu “nozīmīgs”, un tas liecina, ka EIB uzskata, ka šie projekti atbilst ĀAP mērķiem un ievērojami veicina valstu attīstības mērķu izpildi vai sniedz mērenu ieguldījumu ES mērķu izpildē vai otrādi. Savukārt 42 projektiem EIB piešķīra vērtējumu “augsti nozīmīgs”, jo tie ievērojami veicina gan ES prioritāšu īstenošanu, gan valstu attīstības mērķu sasniegšanu.

2. pīlāra vērtējuma pamatā ir projekta pamatotība, finansiālā un ekonomiskā ilgtspēja, kā arī vides un sociālā ilgtspēja. EIB 2. pīlārā piecus jaunus projektus, kas parakstīti 2019. gadā, novērtēja kā “izcilus” un 57 projektus kā “labus”, un to vidējā iekšējā peļņas norma —

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/commission-staff-evaluation-european-investment-banks-external-lending-mandate-2014-18_en.

infrastrukturā projektu gadījumā — bija 10–15 %. Savukārt četriem projektiem EIB piešķir “apmierinošu” vērtējumu, nereti tāpēc, ka tie tika īstenoti augsta riska vidē, vai arī virzītāju trūkumu dēļ.

3. diagramma. EIB RNS vērtējumu sadalījums pa pīlāriem attiecībā uz 2019. gadā parakstītajiem jaunajiem darījumiem ĀAP reģionos

EIB 3. pīlārā attiecībā uz gaidāmo finanšu un nefinanšu ieguldījumu piešķir 61 projektam vērtējumu “augstas nozīmības” vai “nozīmīgs” projekts — īpaši saistībā ar sniegtā finansējuma ilgumu, kas pārsniedz vietējos tirgos pieejamo.

Palielinoties EIB rezultātu novērtēšanas sistēmas izmantošanas laikam, pakāpeniski kļūst pieejami arī dati par dažu tādu darījumu faktiski sasniegtajiem rezultātiem, kuru gadījumā paredzamais iznākums bija noteikts, izmantojot RNS, kas ieviesta 2012. gadā. EIB ir sniegusi informāciju par 2019. gadā sasniegtajiem rezultātiem attiecībā uz 18 finansēšanas darījumiem (kredītlinijām) — desmit Turcijā, trīs Ēģiptē, pa diviem Melnkalnē un Serbijā un viens Tunisijā. Atbilstīgi minētajiem darījumiem partnerbankas piešķir 2,3 miljardus EUR, kopumā izsniedzot 5531 aizdevumu, no kuriem 5202 aizdevumi tika izsniegti MVU un 329 — uzņēmumiem ar vidēji lielu kapitālu. Galīgajiem saņēmējiem piešķirto aizdevumu vidējais periods (svērts pēc aizdevuma lieluma) bija 4,4 gadi. Uzņēmumos, kas ir galīgie atbalsta saņēmēji, kopumā bija nodarbināti aptuveni 266 000 darbinieku, un vidējais atbalsta saņēmējs bija mazais uzņēmums ar 48 darbiniekiem.

3.4. ES GARANTIJU PIEPRASĪJUMI

Laikposmā no 2012. gada līdz 2019. gadam EIB kopumā iesniedza pieprasījumus par 476 miljoniem EUR, no kuriem pieprasījumi par gandrīz 55 miljoniem EUR tika iesniegti 2019. gadā. Atlikusī pamatsumma, kas, iespējams, tiks pieprasīta, 2019. gada beigās bija

161 miljons EUR¹⁸. 2019. gadā EIB iesniedza vairākus jaunus ES garantijas pieprasījumus kavēto maksājumu dēļ — par aizdevumiem Sīrijas valstij. Līdz šim mēģinājumi atgūt kavētos maksājumus nav bijuši veiksmīgi. EIB ir iesniegusi prasības attiecīgajās tiesās, lai saglabātu ES prasības attiecībā uz summām, kuras Sīrijai ir jāmaksā¹⁹.

EIB 2016. gada jūnijā pieprasīja politiskā riska garantiju Tunisijas lidostai *Aéroport Enfidha* piešķirtajam aizdevumam. Turpmākajās diskusijās starp EIB un Komisiju tika panākta vienošanās par šā garantijas pieprasījuma apstrādi. Īsumā, puses vienojās vienmērīgi sadalīt aizdevuma līgumā noteikto nenokārtoto riska darījumu summu.²⁰ 2019. gadā aizņēmējs, tā akcionāri, aizdevēji un Tunisijas iestādes panāca vienošanos par pārstrukturēšanas līgumu, kas, domājams, stāsies spēkā 2020. gada laikā. Parakstot pārstrukturēšanas līgumu 2019. gada decembrī, tika saņemts maksājums aptuveni 1,4 miljonu EUR apmērā — pirmais četru gadu laikā. Saskaņā ar EIB un Komisijas vienošanos 2020. gada janvārī Komisijai tika atmaksāta puse no saņemtās summas.

4. EIB SADARBĪBA AR CITIEM PARTNERIEM

4.1. SADARBĪBA AR KOMISIJU

Sadarbība starp EIB un Komisiju jautājumos par ārējo aizdevumu pilnvarām notiek abu šo iestāžu plašākas partnerības kontekstā, tostarp sadarbībā ar ES finansējuma apvienošanas mehānismiem, piemēram, Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu, Rietumbalkānu investīciju satvaru un ekonomikas noturības iniciatīvas tehnisko palīdzību, kas atbalsta attīstības finanšu iestāžu darbības ārpus ES.

EIB turpināja izmantot šos mehānismus, t. i., koncesiju finansējumu no ES budžeta resursiem, kas atbalsta EIB finansētu projektu sagatavošanu un/vai īstenošanu. 2019. gadā EIB apstiprināja 22 jaunas dotācijas par kopējo summu 226 miljoni EUR, kas pilnīgi vai daļēji ir finansētas no ES budžeta, lai EIB varētu īstenot projektus ĀAP reģionos. No tiem 37,6 miljoni EUR tika nodrošināti nolūkā īstenot tehnisko palīdzību, 148,5 miljoni EUR kā ieguldījumu dotācijas un 40,1 miljons EUR kā finanšu instrumenti. Turklāt tika apstiprināti 22 ekonomikas noturības iniciatīvas tehniskās palīdzības darījumi kopsummā par 34,6 miljoniem EUR. Savukārt 21 EIB projekts, kas parakstīts 2019. gadā ĀAP reģionos, saņēma vai saņems dotācijas, kuras tieši finansēja no EIB pašu resursiem, piemēram, ekonomikas noturības iniciatīvas tehniskās palīdzības, vai arī kuras īstenoja EIB un pilnīgi vai daļēji finansēja no ES budžeta.

EIB ir arī viens no īstenošanas partneriem attiecībā uz jauno ES garantiju, kas tiek nodrošināta ar Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai (EFIA) starpniecību. ĀAP un EFIA attiecas uz visai atšķirīgiem produktu veidiem, aizņēmējiem un ģeogrāfiskajiem reģioniem. Piemēram, EFIA neaptver Rietumbalkānus, savukārt ĀAP neaptver lielu daļu Āfrikas. Turklāt lēmumu

¹⁸ Summas ir norādītas EUR attiecībā uz situāciju 2019. gada 31. decembrī tikai informatīviem mērķiem. Daži no garantijas pieprasījumiem attiecas uz maksājamām summām citās valūtās.

¹⁹ Paralēli EIB turpināja tiesvedību pret Sīriju, kas iesākta 2017. gadā. Anglijas Augstākā tiesa (2018. gada 29. jūnijā) un Vispārējā tiesa / EST (2019. gada 6. jūnijā) pieņēma ES labvēlīgu kopsavilkuma spriedumu, kurā tiek atzītas visas ES prasības pret Sīriju attiecībā uz neatmaksātajām summām, kas līdz prasību iesniegšanas brīdim ir nokavētas saskaņā ar EIB piešķirtajiem aizdevumiem Sīrijai.

²⁰ Līgumu parakstīja 2017. gada 8. decembrī.

pieņemšanas process par ES garantijām, kas sniegtas EFIA ietvaros, atšķiras no iepriekšējās septiņu gadu garantijas, kas tiek nodrošināta EIB attiecībā uz ĀAP.

Komisija 2018. gada jūnijā ierosināja ieviest 2021. gadā jaunu Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*) un pārskatīt ES budžeta garantiju sniegšanu ieguldījumiem ārpus ES.²¹ Pieeja, kas ierosināta laikposmam no 2020. gada, pamatojas uz atvērtās arhitektūras jēdzienu, savukārt finanšu partneriēstādēm būtu jāizmanto ES garantija, pamatojoties uz to attiecīgajām zināšanām, lai uz vietas vislabāk ietekmētu attīstību ES. EIB arī turpmāk būtu svarīgs partneris ieguldījumu finansēšanā ārpus ES, jo īpaši attiecībā uz publiskā sektora investīciju projektiem, bet ES garantijas varētu saņemt arī vairākas citas finanšu iestādes.²² *NDICI* paredz stingru politisko vadību no ES puses un ciešāku koordināciju ar finanšu iestādēm, kas veic īstenošanas partneru funkciju. Ir notikušas tehniskas diskusijas starp Komisiju un EIB, lai izpētītu iespējamo kārtību tām garantijām no 2020. gada, kuras ES varētu sniegt EIB.

4.2. SADARBĪBA AR EIROPAS OMBUDU

Saprašanās memorandā, ko EIB un Eiropas Ombuds parakstīja 2008. gadā, ir noteikts pamats EIB sūdzību izskatīšanas mehānisma abiem posmiem. Vispirms sūdzības tiek izskatītas, izmantojot EIB sūdzību izskatīšanas mehānismu, pirms to iespējamās nodošanas izskatīšanai Ombudam. EIB atjaunināja savu politiku attiecībā uz sūdzību izskatīšanas mehānismu 2018. gada novembrī²³. 2019. gadā Ombuds paziņoja, ka ir iesniegta viena jauna sūdzība par EIB darbībām ĀAP reģionos.

EIB sūdzību izskatīšanas mehānisma iekšējā posma kontekstā tādu jauno sūdzību skaits, kas saistītas ar projektiem un reģistrētas ĀAP reģionos, samazinājās no 19 sūdzībām 2018. gadā līdz 15 sūdzībām 2019. gadā. No tām 11 sūdzības bija saistītas ar vides un sociālajiem jautājumiem, trīs sūdzības — ar finanšu operāciju pārvaldības aspektiem un viena sūdzība — ar piekļuvi informācijai. 2019. gadā EIB sūdzību izskatīšanas mehānisma kontekstā ĀAP reģionos tika pabeigta 15 lietu izskatīšana: četras lietas Bosnijā un Hercegovinā, četras Tunisijā, divas Serbijā, viena Indijā, viena Kostarikā, viena Ukrainā, viena Panamā un viena lieta, kas attiecās uz vairākām vietām²⁴. Ar EIB sūdzību izskatīšanas mehānismu starpniecību izskatīto sūdzību iznākumi bija šādi: “apsūdzības nav pamatotas” (7), “finansējumu ir atsaukusi EIB” (3), □“mierizlīgums” (1), “apsūdzības ir pamatotas” (1), “virzītājs ir atsaucis finansējuma pieprasījumu” (1) un “jomas, kurās ieteicams veikt uzlabojumus” (2).

4.3. SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM FINANŠU IESTĀDĒM

EIB sadarbība ar citām starptautiskajām finanšu iestādēm (SFI) un Eiropas Savienības dalībvalstu attīstības finanšu iestādēm ir daudzveidīga — sākot no dialoga par

²¹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (COM(2018) 460 final, 14.6.2018.).

²² Sk. arī Komisijas paziņojumu “Ceļā uz efektīvāku finanšu arhitektūru ieguldījumiem ārpus Eiropas Savienības” (COM(2018) 644 final, 12.9.2018.).

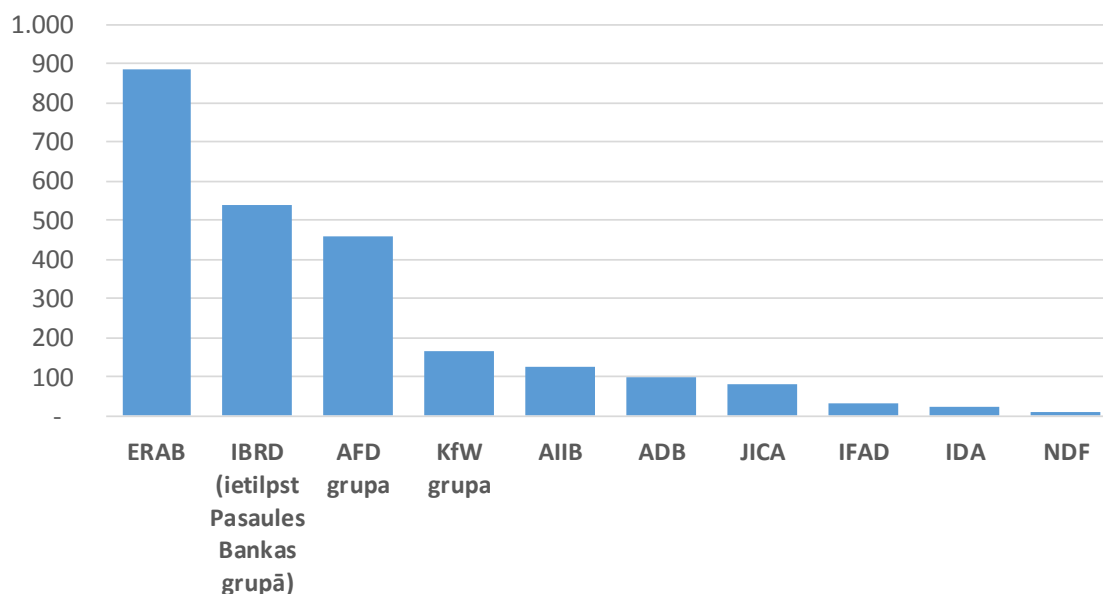
²³ <http://www.eib.org/en/infocentre/publications/all/complaints-mechanism-policy.htm>.

²⁴ Kirgizstānu, Tadžikistānu, Afganistānu un Pakistānu.

institucionāliem un tematiskiem jautājumiem un beidzot ar darījumu līdzfinansēšanu un attiecīgā tehniskā darba dalīšanu.

2019. gadā EIB sadarbībā ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB) kopīgi līdzfinansēja sešus darījumus kopsummā par 888 miljoniem EUR. Četri projekti tika līdzfinansēti sadarbībā ar AFD grupu (Francija) un trīs — sadarbībā ar KfW grupu (Vācija). Turklāt četri projekti tika līdzfinansēti sadarbībā ar Pasaules Bankas grupā ietilpstošo Starptautisko Rekonstrukcijas un attīstības banku (IBRD). EIB, AFD un KfW turpināja ciešu sadarbību arī savstarpējās palāvības iniciatīvas (*Mutual Reliance Initiative — MRI*) kontekstā. MRI, kas tika izveidota 2013. gadā, uzlabo un atvieglo līdzfinansējuma atbalsta nodrošināšanu saņēmējiem, izmantojot to, ka viens no trim partneriem uzņemas galvenā finansētāja pienākumu attiecībā uz dažiem ar projektu saistītiem uzdevumiem, piemēram, attiecībā uz padziļinātas izpētes veikšanu par projekta daļām vai attiecībā uz iepirkuma uzraudzību. MRI partneru pārvaldības un lēmumu pieņemšanas struktūras ir izskatījušas dokumentus, kurus sagatavojuši cita iestāde un kurus tās izmanto savu lēmumu pieņemšanā. Kopumā 2019. gadā ĀAP reģionos tika parakstīti 24 līdzfinansētie projekti.

4. diagramma. SFI un attīstības finanšu iestāžu līdzfinansējums 2019. gadā parakstītajos EIB projektos(miljonos EUR)

Piezīme. Citu SFI un attīstības finanšu iestāžu paredzamā līdzfinansējuma summas ir tikai orientējošas, pamatojoties uz projekta izstrādes sākumposmā veiktajām aplēsēm. Skaidrības labad jānorāda, ka partneru vidū ir šādas iestādes: Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB), Starptautiskā Rekonstrukcijas un attīstības banka (IBRD), Agence Française de Développement (AFD), KfW, Āzijas Infrastruktūras investīciju banka (AIIB), Āzijas Attīstības banka (ADB), Japānas Starptautiskās sadarbības aģentūra (JICA), Starptautiskais Lauksaimniecības attīstības fonds (IFAD), Starptautiskā Attīstības asociācija (IDA).